

Uitstelouders

Hoogopgeleide vrouwen krijgen relatief laat kinderen. In de beslissing om te wachten met het krijgen van een kind speelt ook de man een rol. Onderzoek laat zien dat het uitstellen van het krijgen van het eerste kind ook varieert met het opleidingsniveau van de man: de duur van het uitstel neemt toe met diens opleidingsniveau.

Sinds de jaren zeventig krijgen vrouwen in Nederland op steeds hogere leeftijd hun eerste kind. In dertig jaar tijd is de gemiddelde leeftijd van de moeder bij de geboorte van haar eerste kind gestegen van 24 naar 29 jaar.

Ons land is overigens niet uniek in deze ontwikkeling. Vrijwel overal ter wereld is de leeftijd waarop vrouwen moeder worden toegenomen, maar in Nederland ligt deze leeftijd wel hoger dan in de meeste andere landen. Binnen de Europese Unie, waar moeders al ouder zijn dan elders in de wereld, zijn alleen vrouwen in het Verenigd Koninkrijk, Griekenland en Spanje nog iets ouder bij de geboorte van hun eerste kind.

Interactie

Er is de laatste jaren nogal wat onderzoek verricht naar de oorzaken van het uitstellen van de geboorte van het eerste kind.

Verklaringen voor dit uitstel worden gevonden in het gestegen onderwijsniveau en de verlenging van de onderwijsduur van vrouwen. Ook is er een samenhang met andere kenmerken van vrouwen, zoals de toegenomen oriëntatie op betaalde arbeid, het afgenomen belang van moederschap en de sterkere wens om pas aan kinderen te beginnen als er voldoende bestaanszekerheid is. Van al deze verklaringen is de stijging van het onderwijsniveau de belangrijkste. Volgens een recente studie van het Nederlands Interdisciplinair Demografisch Instituut kan in Nederland ongeveer de helft van de stijging van de leeftijd bij het krijgen van het eerste kind in Nederland worden toegeschreven aan de factor opleiding.

Weinig is nog bekend over de invloed van de man op het uitstel van het eerste kind en over de interactie die binnen huishoudens plaatsvindt over de beslissing een kind te nemen. Uit

onderzoek van de Nederlandse Gezinsraad is gebleken dat bij veel paren de vrouw eerder een kind wenste dan de man. Nadat zij de wens heeft geuit, vindt een periode van overweging plaats. De uiteindelijke beslissing om een kind te nemen valt daardoor later. Uitstel, concludeert de Nederlandse Gezinsraad, wordt ook veroorzaakt door de houding van de man.

Hogere opleiding verhoogt uitstel

Nadere analyse laat zien dat uitstel van moederschap niet alleen afhankelijk is van het opleidingsniveau van de vrouw, maar ook van het opleidingsniveau van de man. Vrouwen die zelf hoog zijn opgeleid en een partner hebben die ook hoog is opgeleid, hebben de grootste kans op uitstel van hun eerste kind (65 procent). Tegenovergesteld is de situatie als beide partners laag zijn opgeleid. Onder deze paren bevindt zich het kleinste aandeel 'uitstellers' (18 procent).

Als hoogopgeleide vrouwen een partner hebben die minder hoog is opgeleid, wordt de kans op laat moederschap kleiner (57 procent). Als laag opgeleide vrouwen een partner hebben die hoog is opgeleid, wordt de kans op laat moederschap juist weer groter (27 procent). De combinatie van opleidingsniveaus is dus meer bepalend voor het moment van kinderen krijgen dan het individuele opleidingsniveau.

Moderne houding

Uitstel komt het minst voor als beide partners relatief traditionele attitudes hebben (de man zou kostwinner moeten zijn, kinderen zijn vanzelfsprekend, kinderen beperken de vrijheid niet, gericht zijn op zoveel mogelijk samendoen) en als de man en de vrouw kerkelijk zijn. Hebben beide partners een moderne houding ten aanzien van genoemde zaken, dan behoren zij het vaakst tot de zogeheten uitstelouders.

Interessant is de situatie van de partners die het niet met elkaar eens zijn. Als slechts één van de partners een traditionele houding aanneemt, leidt dit tot meer uitstel dan in het geval beide partners traditioneel zijn ingesteld. Is slechts één partner

modern georiënteerd, dan leidt dit tot minder uitstel vergeleken bij twee modern georiënteerde partners. De mate van uitstel van ouderschap hangt dus mede af van de combinatie van de attitudes van de partners.

Overeenstemming

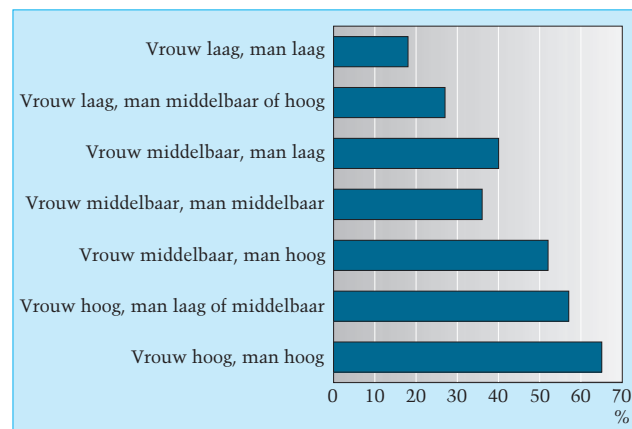
Gebrek aan overeenstemming leidt blijkbaar ook tot uitstel. Niet alleen de eigen houding is medebepalend voor de beslissing voor uitstel, maar ook die van de partner.

Een zelfde effect is zichtbaar bij kerkelijke gezindte. Als beide partners zich rekenen tot een kerkelijke gezindte of levensbeschouwelijke groepering stellen zij het ouderschap het minst uit (35 procent) tegen 44 procent bij de niet-kerkelijken. ◀

*Jan Latten (Centraal Bureau voor de Statistiek)
Erna Hooghiemstra (Nederlandse Gezinsraad)*

J. Latten en E. Hooghiemstra, 'Stellen die uitsellen', CBS, *Maandstatistiek van de bevolking*, 2002, nr. 8, 4-7.

Stellen die het eerste kind hebben uitgesteld naar opleidingsniveau

Stellen die het eerste kind hebben uitgesteld naar attitude

	Beide partners zijn het eens met de stelling (traditioneel)	Een van beide partners is het eens met de stelling	Geen van beide partners is het eens met de stelling (modern)
	%		
In een gezin zou de man kostwinner moeten zijn en zou de vrouw voor huishouden en kinderen moeten zorgen	25	29	44
Het is vanzelfsprekend dat je kinderen wilt	18	33	45
Als je kinderen hebt hoeft je niet veel vrijheid in te leveren	34	38	41
Partners moeten ernaar streven om zoveel mogelijk samen te doen	35	44	50